

РЕШЕНИЕ

№ 18100

гр. София, 03.11.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 85 СЪСТАВ, в публично заседание на пети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: **ДЕСИСЛАВА Г. И. ТОШЕВА**

при участието на секретаря **НАДЕЖДА АЛ. И.**
като разгледа докладваното от **ДЕСИСЛАВА Г. И. ТОШЕВА** Гражданско дело № 20221110141693 по описа за 2022 година

Производството е образувано по искова молба на Ц. И. Т. срещу ***, с която е предявен осъдителен иск за сумата от 3 000 лв., представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди от нарушаване на правото на разглеждане и решаване на в. гр. д. 17295/2018 г. по описа на СГС, IV-В въззивен състав, в разумен срок, ведно със законната лихва от 01.08.2022 г. до окончателното плащане. Претендира разноски.

Ищецът твърди, че въззивното дело е образувано на 31.12.2018 г., на 25.04.2019 г. е насрочено открито съдебно заседание за 13.02.2020 г. и в него делото е обявено за решаване, но към датата на подаване на исковата молба не е постановено въззивно съдебно решение. Счита, че изтеклият от образуването на делото пред СГС период от 3 години и 7 месеца и изтеклият от датата на обявяването на делото за решаване срок от над 2 години и 5 месеца са извън разумния срок за разглеждане и решаване на делата съгласно чл. 6, § 1 от Конвенцията. Изтъква, че претовареността на СГС не е основание за освобождаване от отговорност, защото държавата носи отговорност за непредприетите или недостатъчната ефективност на предприетите от нея мерки за справяне с този проблем. Акцентираща, че в периода от 13.03.2020 г. до 15.05.2020 г. в СГС не са провеждани открити заседания, но въпреки това решението не е изготвено. Твърди, че в резултат от нарушаването на разумния срок за разглеждане и решаване на делото е преживял обичайните неимуществени вреди – притеснения за развитието на процеса и за евентуален неблагоприятен изход, накърняване на чувството му за справедливост и на доверието му в държавата, които не подлежат на доказване при наличие на бавно правосъдие. Счита, че съответно на изискването за справедливост е обезщетение в размер на 3 000 лв.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК ответникът *** е подал отговор на исковата молба, с който оспорва предявения иск като неоснователен. Излага, че производството е приключило с окончателен съдебен акт на 17.10.2022 г. Оспорва фактическата продължителност на делото да надхвърля разумната такава. Изтъква, че по време на обявеното на 13.03.2020 г. извънредно положение в страната са се разглеждали и решавали определени дела предвид тяхната специфика, каквото процесното въззивно дело не е, както и че СГС е изключително натоварен съд. Оспорва ищецът да е претърпял вреди в причинно-следствена връзка със забавянето на делото, във връзка с което твърди, че той е бил страна през процесния период

и по друго съдебно производство – в. гр. д. № 15478/2018 г. по описа на СГС, III-Б въззивен състав, водено срещу същия ответник, с идентично основание на претенцията, но за друг период, по което искът му е бил отхвърлен. Във връзка с въпроса за значимостта на делото за страната изтъква материалния интерес по делото и предмета му, поради което оспорва ищецът да е претърпял значителна вреда от висиящността на производството. Счита, че човешката презумпция за вреди в случая е неприложима. Оспорва иска по размер. Моли за отхвърляне на исквете. Претендира разноски.

Прокуратурата на Република България изразява становище за неоснователност на иска. Счита за недоказано, че стресът при ищеца се дължи само на воденото дело. Намира за недоказана и причинно-следствената връзка между диабета и делото.

С протоколно определение от 05.10.2023 г. е допуснато увеличение на размера на предявения иск до сумата от 5 001 лв.

Съдът, като съобрази доводите на страните и обсъди събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност, намира от фактическа и правна страна следното:

Предявен е осъдителен иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ вр. чл. 6, § 1 КЗПЧОС срещу *** за обезщетение за претърпени неимуществени вреди от нарушаване на правото на разглеждане и решаване на в. гр. д. 17295/2018 г. по описа на СГС, IV-B въззивен състав, в разумен срок.

Доколкото се претендира обезщетение за вреди по неприключило към датата на подаване на исквата молба производство, допустимостта на иска по чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ не е обусловена от изискванията на чл. 8, ал. 2 ЗОДОВ – да е изчерпана административната процедура за обезщетение за вреди по реда на Глава трета „а“ ЗСВ и да няма постигнато споразумение /в този смисъл – Решение № 153/13.06.2018 г. по гр. д. № 4658/2017 г. на ВКС, IV ГО/.

Съгласно чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ държавата отговаря за вредите, причинени на граждани и на юридически лица от нарушение на правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок съгласно чл. 6, § 1 от Конвенцията, а според ал. 2 исквете се разглеждат по реда на ГПК, като съдът взема предвид общата продължителност и предмета на производството, неговата фактическа и правна сложност, поведението на страните и на техните процесуални или законни представители, поведението на останалите участници в процеса и на компетентните органи, както и други факти, които имат значение за правилното решаване на спора.

Гаранцията за разумен срок по чл. 6, § 1 КЗПЧОС има за цел да осигури обществено доверие в правораздаването. С нормата на чл. 26 ЗОДОВ е предвидена като вътрешноправно средство за защита самостоятелна хипотеза на отговорност на държавата за вреди, причинени на граждани и на юридически лица от нарушение на правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок. По този ред лицата разполагат с отделен иск, с който могат да установяват пред националния съд наличие на нарушение по чл. 6, § 1 КЗПЧОС и да претендират обезщетение. Отговорността е обективна. В Решение № 30/07.05.2019 г. по гр. д. № 2125/2018 г. на ВКС, III ГО, е прието, че отговорността на държавата не е обусловена от това дали лицата от състава на съдебните органи са виновни и дали те са нарушили съществуващите правила или са ги спазили стриктно, но въпреки това е налице забавяне над разумния срок, поради което при основателност на иска държавата следва да бъде осъдена чрез представляващите я процесуални субституенти – едно или повече съдилища, за вредите от осъщественото забавяне независимо от това дали някой или никой от тях има или няма причастност към осъщественото забавяне.

За основателността на предявения иск в доказателствена тежест на ищеца е да установи при условията на пълно и главно доказване следните обстоятелства: че е страна по

в. гр. д. № 17295/2018 г. по описа на СГС, IV-B въззивен състав; продължителността на въззивното производство, включително нарушаване на правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок; претърпените от него неимуществени вреди – техният вид и размер; наличието на причинно-следствена връзка между допуснатото нарушение на чл. 6, § 1 КЗПЧОС и претърпените вреди.

От материалите по в. гр. д. № 17295/2018 г. по описа на СГС, IV-B въззивен състав, се установява, че то е образувано на 31.12.2018 г. по въззивна жалба на Ц. И. Т. срещу решението по гр. д. № 51359/2016 г. по описа на СРС, I ГО, 48 състав, с което е отхвърлен предявеният от него срещу „****“ АД осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД за сумата 1 987.30 евро, представляваща недължимо платени лихви за периода от 16.07.2015 г. до 15.08.2016 г. по Договор за ипотечен кредит № 36/30.03.2007 г. С Разпореждане № 14256/25.04.2019 г. въззивният съд е насрочил делото за разглеждане в открито съдебно заседание за 13.02.2020 г. В насроченото открито заседание страните не са направили доказателствени искания, не са събирани доказателства и въззивният съд е обявил, че ще се произнесе с решение. Той се е произнесъл с Решение № 263135/17.10.2022 г., с което е потвърдил първоинстанционното решение. Това решение е окончателно и е влязло в законна сила същия ден.

Следователно от момента на образуване на въззивното дело до момента на първото произнасяне на съда по него – постановяването на разпореждането за насрочване, са минали 3 месеца и 25 дни, делото е насрочено за разглеждане в открито заседание след още 9 месеца и 19 дни, а от момента на обявяване на делото за решаване до датата на подаване на исковата молба са минали 2 години, 5 месеца и 19 дни. Продължителността на неприключилото към датата на предявяване на настоящия иск въззивно производство е 3 години и 7 месеца.

Изискването за разглеждане и решаване на делата в разумен срок е принцип на трите вида процес – граждански, наказателен и административен, като в гражданския процес той е закрепен в разпоредбата на чл. 13 ГПК. Като такъв той следва да се възприема като основополагаща идея, която законодателят е заложил при изграждането на нормативната структура на процесуалната уредба, чрез която се цели постигането на разумния срок, за да се гарантира общественото доверие в правораздаването. Освен принцип разумният срок за разглеждане и решаване на делата е и субективно право на физическите и юридическите лица, установено в чл. 6, § 1 КЗПЧОС, която норма установява генерални изисквания за всеки съдебен процес, при спазването на които се счита, че този процес е справедлив, както и във вътрешните законови актове – чл. 60а ЗСВ и чл. 26 ЗОДОВ. Това право подчертава важността на правораздаването без забавяния, които могат да застрашат неговата ефективност и надеждност, както и съблюдаването на правовия ред. Държавата следва да организира съдебната си система по начин, че нейните съдилища да могат да посрещнат изискванията на чл. 6, § 1 КЗПЧОС, в това число и разглеждането и решаването на делото в разумен срок, като при всички случаи тя носи отговорност за забавянето на делата поради поведението на съдебните си и другите си власти, включително и забавянията, свързани с изслушването на заключения на вещи лица. Позоваването на финансови или практически затруднения не може да оправдае неизпълнението на изискванията на чл. 6 КЗПЧОС. В подобен случай държавата следва да носи отговорност не само за забавянето при разглеждането на конкретно дело, а за съществуването на структурни дефицити на своята съдебна система, причиняващи забавяния. Поради това натовареността на съответния съдебен орган, на която се позовава ответникът в своя отговор, е ирелевантна при предявен иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ.

В задължителната практика на ЕСПЧ са изведени приложимите критерии за това какво представлява „разумен срок“ по смисъла на чл. 6, § 1 КЗПЧОС. Преценката за спазването на разумния срок следва да се извършва с оглед конкретните обстоятелства по

дадения казус съгласно установените стандарти в практиката на ЕСПЧ и примерно изброените обстоятелства в ал. 2 от чл. 26 ЗОДОВ: общата продължителност и предмета на производството, неговата фактическа и правна сложност; поведението на страните и на техните процесуални или законни представители; поведението на останалите участници в процеса и на компетентните органи; всички други факти, които са от значение за спора. Преценката дали е спазено изискването за разумен срок се извършва с оглед обстоятелствата по делото, като се търси баланс между интересите на лицето възможно най-бързо да получи решение и необходимостта от внимателно проучване и правилно провеждане на съдебното производство.

В настоящия случай, като съобрази горепосочените установени в практиката на ЕСПЧ три критерия: сложност на делото, поведението на страните и поведението на компетентните органи, съдът намира, че е налице нарушаване на правото на разглеждане и решаване на въззивното дело в разумен срок – както продължителността на въззивното производство от датата на образуването му до датата на подаване на исковата молба, така и продължителността между отделните етапи в него /от образуване до насрочване, от насрочване до провеждане на открито заседание и след обявяване на делото за решаване до датата на подаване на исковата молба, към който момент решение все още не е било постановено/, са надвишили разумния срок. За да достигне до този извод, съдът съобрази, на първо място, че делото не разкрива висока фактическа и правна сложност. То е образувано по въззивна жалба срещу постановеното решение на първоинстанционния съд, с което е отхвърлена исковата претенция на Т. за неоснователно обогатяване на „****” АД с размера на надплатени суми поради едностранна промяна от страна на банката на методологията на изчисляване на годишния лихвен процент и поради наличие на неравноправна клауза в договора за кредит. Следователно предмет на делото е бил само един иск, като по този тип дела има обилна съдебна практика, включително на ВКС, поради което не е налице правна сложност. Въззивното дело е разгледано само в едно открито заседание, в което страните не са правили никакви доказателствени искания и не са събирани никакви доказателства, респ. за да постанови своето решение, въззивният съд е следвало да прецени единствено доказателствата, събрани пред СРС, които се изчерпват със стандартните при този вид дела писмени доказателства и заключение на една-единствена съдебно-счетоводна експертиза, както и с обяснения на страна, от което следва, че делото не се отличава и с фактическа сложност. На второ място, липсва забавяне на делото, дължащо се на поведение на претендиращата обезщетение страна. На следващо място, следва да бъде отчетено обстоятелството, че цялото развитие на въззивното производство, а не само постановяването на съдебно решение, е белязано от забавяния. На последно място, съдът отчита и служебно известния му факт, че 1 месец след обявяване на делото за решаване от въззивния съд поради обявеното в страната извънредно положение в период от около 2 месеца в съдилищата не са провеждани открити заседания, което даде възможност на съдебните състави да постановят в по-кратки срокове от обичайното съдебните решения по вече обявените за решаване дела, каквото е било и това по в. гр. д. № 17295/2018 г. по описа на СГС, IV-V въззивен състав, но в случая това не е сторено. Предвид изложеното съдът намира, че в случая е нарушено изискването за разглеждане и решаване на делото пред въззивната инстанция в разумен срок, защото продължителността до датата на подаване на исковата молба значително надвишава прогнозната продължителност за подобни дела. В случая срокът от 3 години и 7 месеца не е обусловен от обективни причини, а се дължи единствено на бездействие на съда.

По иска по чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ на обезщетяване подлежат всички преки и непосредствени вреди, причинени от неразумната продължителност на съдебното производство. Тъй като отговорността на държавата е обективна и се носи при доказване на увреждането, то от самия факт на забавата следва извод за наличието на причинени неимуществени вреди. Относно неимуществените вреди съгласно практиката на ЕСПЧ

съществува силна, но оборима презумпция, че неразумната продължителност на производството причинява такива, поради което поначало не е необходимо ищецът да твърди изрично и да доказва обичайните, типични неимуществени вреди, които винаги се търпят от лице, спрямо което гражданското съдебно производство е продължило извън рамките на разумния срок, като притеснения за неговото развитие и от евентуален неблагоприятен изход, накърняване на чувството му за справедливост и на доверието му в държавността поради забавянето на делото /в този смисъл – Решение № 272/27.01.2020 г. по гр. д. № 924/2019 г. на ВКС, IV ГО/.

В конкретния случай съдът, като взе предвид, че става въпрос за един продължил неоправдано дълго съдебен процес, което обстоятелство само по себе си е нарушило правото на ищеца да получи съдебно съдействие за разрешаване на повдигнатия от него правен спор в един разумен срок, намира за естествена и закономерна последица от това обстоятелство ищецът да е изживял твърдените неприятни емоции и да е претърпял душевен дискомфорт. Този извод не е опроверган от доказателствата по делото, а дори намира опора в показанията на свид. ****. Тя разказва, че по забавеното дело на Т. срещу „****“ АД той постоянно проверявал в съда какво се случва, но бил обезкуражен, а казусът бил важен за него, защото ставало въпрос за дългосрочен кредит, по който банката нарушава едностранно условията и надвзема суми. Сочи, че заради чакането той бил подложен на стрес и се променил – станал изнервен, тревожен, загубил вяра в правосъдието и в справедливостта, чувствал се незащитен и онеправдан, което станало повод за спорове и конфликти между тях. Макар свид. **** да съжителства на семейни начала с ищеца, това не може да обоснове извод за недоверие на така заявеното от нея, защото, извършвайки преценка на показанията ѝ в посочената част по реда на чл. 172 ГПК, съдът счита, че те представляват логичен, последователен и добросъвестен разказ за лично възприетото от нея относно ефекта на забавеното производство върху емоционалното състояние на Т.. Следователно житейската презумпция за причиняване на неимуществени вреди от забавеното правосъдие, изразяващи се в обичайните, типични неимуществени вреди, в случая е неопровергана, който извод не се влияе от наличието през част от същия период и на друго дело, по което претенцията на ищеца срещу „****“ АД също е била отхвърлена.

С исковата молба ищецът претендира за обезщетяване именно обичайните вреди от неразумната продължителност на производството – притеснения за развитието на процеса и за евентуален неблагоприятен изход, накърняване на чувството му за справедливост и на доверието му в държавността поради забавянето на делото. Едва в първото открито заседание той за първи път въвежда в процеса твърдения за заболявания, чието влошаване според него е в причинно-следствена връзка със забавеното дело. Няма съмнение в доктрината и съдебната практика, че съдът се произнася в рамките на сезираното по отношение на страни, правопораждащи юридически факти и петитум. Съдът е длъжен да даде защита-санкция в рамките на този предмет, очертан от ищеца по предвидения в ГПК начин – в исковата молба, съответно уточнен след отстраняване на нередовност в исковата молба, или изменен след надлежно заявено искане. Поради това съдът намира, че не следва да се произнася по твърденията за заболявания, чието влошаване се сочи, че е в причинно-следствена връзка със забавеното правосъдие, защото се касае за изцяло нови твърдения за напълно различен вид неимуществени вреди, които ищецът счита, че е претърпял в резултат на бавното правосъдие, т.е. налице е ново основание на предявения иск, което не е своевременно заявено в исковата молба, нито по отношение на него е искано от ищеца изменение на иска. Ето защо този нетвърдян по надлежния ред вид неимуществени вреди не следва да бъде съобразяван при определяне на обезщетението за неимуществени вреди, респ. не следва да бъдат обсъждани и относимите към него доказателства – медицинската документация, показанията на свид. **** в частта, в която излага, че заради стреса Т. е получил диабет, и заключението на съдебно-медицинската експертиза.

Относно размера на обезщетението за неимуществени вреди съдът приема следното:

Размерът на неимущественото обезщетение се определя с оглед общия критерий за справедливост по чл. 52 ЗЗД в смисъла, разяснен с т. 2 от ППВС № 4/23.12.1968 г., като за база се вземат икономическите показатели и стандарт в страната, възприемането на понятието „справедливост“ на съответния етап от развитие на обществото в държавата; обезщетението не бива да служи за неоснователно обогатяване и се отчита, че осъждането /признаване факта на увреждащо поведение/ само по себе си също има обезщетителен ефект за пострадалия. Доколкото принципът на справедливост изисква в най-пълна степен да бъдат обезщетени всички претърпени вреди, при определяне на размера на обезщетението по чл. 26 ЗОДОВ, следва да се съобразят освен релевантните за всяко увреждане обстоятелства още общата продължителност на производството и доколко то се явява над „разумния“ срок предвид спецификите на конкретния казус; ангажираността на страната в съдебното производство – брой участия в съдебни заседания, пътувания до съда; повлияло ли е и как воденото производство върху начина на живот на страната /жертва/; значението на делото за страната /в този смисъл може да е от значение и процесуалното качество на страната: ищец/ответник, жалбоподател/ответник, трето лице/, вкл. видът и размерът на спорния имуществен интерес, предмет на забавеното производство; добросъвестността на увредения. Тежестта на горните обстоятелства, които не са и изчерпателно посочени, няма как предварително да бъде определена с обща значимост към всички случаи на определяне на окончателния размер на обезщетението по чл. 26 ЗОДОВ. Съдът ги преценява с оглед конкретния спор. В този смисъл е Решение № 306/22.10.2019 г. по гр. д. № 4482/2017 г. на ВКС, IV ГО.

За да определи справедливия размер на обезщетението в настоящия случай, съдът съобрази следните обстоятелства: 1. общата продължителност на въззивното производство, което надвишава значително разумния предвид спецификите на конкретния казус срок от около 1 година; 2. ангажираността на Т. само в едно открито заседание, но последвалата от забавянето необходимост от множество посещения в съда и телефонни обаждания, за да се осведомява за развитието на делото; 3. значението на делото за него – в тази връзка съдът отчете, че се касае за гражданско дело с материален интерес, възлизащ на сумата от 1 987.30 евро, но имащо според ищеца връзка с бъдещото развитие на договорното му отношение с „*****“ АД по дългосрочен кредит, по който плаща редовно вноските с цената на лишения; 4. добросъвестността на увредения; 5. вида и интензитета на претендираните за обезщетяване с исковата молба неимуществени вреди, изчерпващи се с обичайните вреди от забавено правосъдие – стрес, притеснение, тревожност, изнервеност, загуба на вяра в съдебната система и в справедливостта, чувство за незащитеност. Предвид изложеното и като съобрази нематериалния характер на увреждането, поради което присъждането на обезщетение само по себе си съдържа морално удовлетворение /признаване, че е допуснато нарушение на правото на страната да получи разглеждане и решаване на спора в разумен срок/, съдът намира, че размерът на дължимото на Т. обезщетение за неимуществени вреди, който би удовлетворил обществения критерий за справедливост при съществуващите в страната обществено-икономически условия на живот, следва да бъде определен на сумата от 1 500 лв. Присъждането на по-голяма сума според съда би довело до несъответстващо на изискванията на справедливостта имуществено разместване.

По изложените съображения искът е частично основателен – за сумата от 1 500 лв., върху която се дължи и законната лихва за периода от датата на подаване на исковата молба – 01.08.2022 г., до окончателното плащане, а за разликата над 1 500 лв. лв. до пълния предявен размер от 5 001 лв. искът следва да бъде отхвърлен.

По разноските:

При този изход на спора право на разноски имат и двете страни.

На основание чл. 10, ал. 3 ЗОДОВ на ищеца се дължат разноски съразмерно на уважената част от иска, а именно сумата от 3 лв. – държавна такса.

На основание чл. 38, ал. 2 вр. ал. 1, т. 3 ЗАдв на процесуалния представител на ищеца се дължи сумата от 240.03 лв. – възнаграждение за оказаната безплатна адвокатска помощ.

На основание чл. 10, ал. 4 ЗОДОВ на ответника се дължи юрисконсултско възнаграждение в размер на 70 лв.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА ***, ЕИК: ****, с адрес: *****, да заплати на Ц. И. Т., ЕГН *****, с адрес: *****, следните суми: на основание чл. 26, ал. 1 ЗОДОВ вр. чл. 6, § 1 КЗПЧОС сумата от **1 500 лв.** – обезщетение за претърпени неимуществени вреди от нарушаване на правото на разглеждане и решаване на в. гр. д. 17295/2018 г. по описа на СГС, IV-V въззивен състав, в разумен срок, ведно със законната лихва от 01.08.2022 г. до окончателното плащане; на основание чл. 10, ал. 3 ЗОДОВ сумата от **3 лв.** – разноси по делото, като **ОТХВЪРЛЯ частично** иска – за разликата над 1 500 лв. до пълния предявен размер от 5 001 лв.

ОСЪЖДА Ц. И. Т., ЕГН *****, с адрес: *****, да заплати на ***, ЕИК: ****, с адрес: *****, на основание чл. 10, ал. 4 ЗОДОВ сумата от **70 лв.** – юрисконсултско възнаграждение.

ОСЪЖДА ***, ЕИК: ****, с адрес: *****, да заплати на адв. Р. Х. И. от САК, с личен № ***, на основание чл. 38, ал. 2 вр. ал. 1, т. 3 ЗАдв сумата от **240.03 лв.** – възнаграждение за оказана безплатна адвокатска помощ на ищеца Ц. И. Т..

Решението е постановено с участието на Прокуратурата на Република България.

Решението подлежи на обжалване пред * в двуседмичен срок от връчването му на страните.**

Съдия при Софийски районен съд: _____